

10 พระสูตรที่พุทธบริษัทต้องศึกษาแต่คำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและ แนวทางในการป้องกันความอันตราย (ความเสื่อม) ของพระพุทธศาสนา

10 Sutras that Buddhist Disciples must Study Only the Teachings of the
Buddha and Guidelines for Preventing the Deterioration of Buddhism

จิรวัดน์ ทิววัฒน์ปกรณ์¹

Jirawat Tiwawatpakorn

Received: August 25, 2022

Revised: November 14, 2022

Accepted: December 04, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 10 พระสูตรที่พุทธบริษัทต้องศึกษาแต่คำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและแนวทางในการป้องกันความอันตราย (ความเสื่อม) ของพระพุทธศาสนา พบว่า ผ่านมา 2600 ปี นับตั้งแต่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัสรู้ คำสอนทางพระพุทธศาสนาเกิดความหลากหลายมากขึ้นมีสำนักต่าง ๆ มากมาย ซึ่งแต่ละหมู่คณะก็มีความเห็นของตนจึงทำให้หามาตรฐานไม่ได้ ถึงว่าจะกล่าวในเรื่องเดียวกัน ทั้งนี้ไม่ใช่เพราะคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่สมบูรณ์ และยังได้ทรงตรัสบอกวิธีป้องกันและแก้ไขเหตุของความอันตราย (ความเสื่อม) แห่งธรรมที่พระองค์ได้ประกาศแล้ว ถึงเวลาที่พุทธบริษัทจะต้องมีมาตรฐานเพียงหนึ่งเดียว คือ “พุทธวจน” ธรรมวินัยที่ออกมาจากพระโอษฐ์ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

คำสำคัญ: พุทธวจน, ความอันตราย, องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า, พุทธบริษัท

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช; Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus

Corresponding author, e-mail: pholamai.3012@gmail.com

Abstract

This academic article aimed to study 10 sutras that Buddhists have to study only the teachings of the Lord Buddha and ways to prevent Antaradhana (deterioration) of Buddhism. It was found that 2600 years had passed since the Lord Buddha had enlightened. The Buddhist teachings became more diverse. There were many different schools that each school had their own opinions, so it was impossible to find standards. Even if they said the same thing. This was not because the Lord Buddha's teachings were incomplete. And he also told how to prevent and resolve the cause of Antaradhana (deterioration) of the Dharma that he had already preached. It's time for Buddhists to have only one standard, which was "Buddhavaçana", Dharma and Vinaya that came out of the mouth of the Lord Buddha.

Keywords: Buddhavaçana, Antaradhana, Lord Buddha, Buddhists

บทนำ

ศาสนาพุทธ นิกายเถรวาท แบบลังกาวงศ์ที่ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคแถบสุวรรณภูมิ ทวีปได้รับเข้ามานั้น แม้ว่าจะได้รับการยกย่องว่าเป็นฝ่ายพระพุทธศาสนาที่มีแนวคิดและแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องใกล้เคียงกับที่เป็นสมัยพุทธกาลมากที่สุด ทั้งที่พระพุทธศาสนาไม่น่าจะมีการแบ่งแยกนิกายหรือฝ่าย เพราะศาสนาพุทธมีพระศาสดาเพียงพระองค์เดียวนั้น คือ องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ถึงอย่างไรก็ตามแนวคิดที่ขึ้นชื่อว่าเป็น “แนวคิดแบบดั้งเดิม” หลาย ๆ ประการของพระพุทธศาสนาฝ่ายลังกานี้ ก็ยังได้รับอิทธิพลและแนวคิดบางประการจากศาสนาพราหมณ์และฮินดูที่ยังปรากฏให้เห็น ซึ่งในขั้นต้นเมื่อพระพุทธองค์ได้ทรงประกาศศานานั้น หลักคำสอนของพระองค์ล้วนแล้วแต่มีหลักการที่คัดค้านกับแนวคิดของศาสนาพราหมณ์และฮินดูทั้งสิ้น แต่ในภายหลังที่พระพุทธองค์ดับขันธปรินิพพาน ศาสนาพุทธก็เริ่มอันตรธาน (เสื่อมเสีย) ลง บรรดาพุทธบริษัททั้งหลายต่างก็หันกลับไปรับเอาแนวคิดหรือวิธีการปฏิบัติของศาสนาพราหมณ์และฮินดูเข้ามาผสมผสานกับศาสนาพุทธเพื่อความอยู่รอด (สิทธารถ ศรีโคตร, 2554) การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาเพื่อทบทวนพระสูตรที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงดำรัสไว้ เพื่อป้องกันความอันตรธานของพระพุทธศาสนาในพระองค์

เนื้อหา

บทความวิชาการนี้เป็นการทบทวนและรวบรวมเนื้อหาจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เพื่อศึกษาและค้นคว้าหาพระสูตรที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสเกี่ยวกับเรื่องความอันตรายของพระพุทธศาสนา ในภายหลังที่พระองค์ทรงดับขันธปรินิพพานซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ 10 พระสูตรที่สำคัญ พบว่า

1. พระองค์ทรงสามารถกำหนดสมาธิเมื่อจะพูดได้ ทุกถ้อยคำจึงไม่มีข้อผิดพลาด

อัคคิเสสนะ! เรานั้นหรือ จำเดิมแต่เริ่มแสดง กระทั่งคำสุดท้ายแห่งการกล่าวเรื่องนั้น ๆ ย่อมตั้งไว้ซึ่งจิตในสมาธินิมิตอันเป็นภายในโดยแท้ ให้จิตดำรงอยู่ให้จิตตั้งมั่นอยู่ กระทำให้จิตเป็นเอก ดังเช่นที่คนทั้งหลายเคยได้ยินว่าเรากระทำอยู่เป็นประจำ ดังนี้ (ม. ม 12/458/430)

2. แต่ละคำพูดเป็น “อกาลิโก” คือ ถูกต้องตรงจริงไม่จำกัดเวลา

ภิกษุทั้งหลาย ! พวกเธอทั้งหลายเป็นผู้ที่เราพาไปแล้วด้วยธรรมนี้ อันเป็นธรรมที่บุคคลจะพึงเห็นได้ด้วยตนเอง (สนทวิญญูโก), เป็นธรรมให้ผลไม่จำกัดกาล (อกาลิโก), เป็นธรรมที่ควรเรียกกันมาดู (เอหิปัสสโก), ควรน้อมเข้ามาใส่ตน (โอปนยิโก), อันวิญญูชนจะพึงรู้ได้เฉพาะตน (ปัจจุตตัมเวทิตัพโพ วิญญูหิ) (ม. ม. 12/385/451)

3. คำพูดที่พูดมาทั้งหมดนับตั้งแต่วันที่ตรัสรู้นั้นสอดคล้องกันไม่ขัดแย้งกันเลย

ภิกษุทั้งหลาย! นับตั้งแต่ราตรีที่ตถาคตได้ตรัสรู้จนตรัสสัมโพธิญาณจนกระทั่งถึงราตรีที่ตถาคตปรินิพพานด้วยอนุภาติเสสนิพพานธาตุ ตลอดเวลาระหว่างนั้นตถาคตได้กล่าวสอนพร่ำสอน แสดงออก ซึ่งถ้อยคำใด ถ้อยคำเหล่านั้นทั้งหมดย่อมเข้ากันได้โดยประการเดียวทั้งสิ้น ไม่แย้งกันเป็นประการอื่นเลย (อิติวุ. ขุ 25/321/451)

4. ทรงบอกเหตุแห่งความอันตรายของคำสอนเปรียบด้วยกลองศึก

ภิกษุทั้งหลาย ! เรื่องนี้เคยมีมาแล้ว: กลองศึกของกษัตริย์พวกทศสารถี เรียกว่า อานกะมียอยู่ เมื่อกลองอานกะนี้มีผลแตกหรือลิ พวกกษัตริย์ทศสารถีได้หาเนื้อไม้อื่นมาทำเป็นลิ้ม เสริมลงในรอยแตกของกลองนั้น (ทุกคราวไป)

ภิกษุทั้งหลาย ! เมื่อเชื่อมปะเข้าหลายครั้งหลายคราวเช่นนั้นนานเข้าก็ถึงสมัยหนึ่ง ซึ่งเนื้อไม้เดิมของกลองหมดสิ้นไปเหลือแต่เนื้อไม้ที่ทำเสริมเข้าใหม่เท่านั้น

ภิกษุทั้งหลาย ! ฉันทิโกฉันนั้น ในกาลยัตถาวรฝ่ายอนาคต จักมีภิกษุทั้งหลาย สุตตันตะเหล่าใด ที่เป็นคำของตถาคต เป็นข้อความลึก มีความหมายซึ่ง เป็นชั้นโลกุตระว่าเฉพาะด้วยเรื่องสญญตา เมื่อมีผู้นำสุตตันตะเหล่านั้นมากล่าวอยู่ เธอจักไม่ฟังด้วยดี จักไม่เงี้ยวฟัง จักไม่ตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และจักไม่สำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน ส่วนสุตตันตะเหล่าใด ที่นักกวีแต่งขึ้นใหม่

เป็นคำร้องกรองประเภทพยานกลอน มีอักษรสละสลวย มีพยัญชนะอันวิจิตร เป็นเรื่องนอกแนว เป็นคำกล่าวของสาวก เมื่อมีผู้นำสุดตันตะที่นักวิเคราะหขึ้นใหม่เหล่านั้้นมากล่าวอยู่ เธอกลับจกฟัง ด้วยดี จกเงียหูฟัง จกตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และจกสำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียนไป....

ภิกษุทั้งหลาย ! ความอันตรายของสุดตันตะเหล่านั้้นที่เป็นคำของตถาคต เป็นข้อความ ลึก มีความหมายซึ่งเป็นชั้นโลกุตระ ว่าด้วยเรื่องสุญญตา จกมิได้ด้วยอาการอย่างนี้ แล (นิทาน. ส. 16/311/672-3)

5. ทรงกำชับให้ศึกษาปฏิบัติเฉพาะคำสอนจากพระองค์เท่านั้น อย่าฟังคนอื่น

ภิกษุทั้งหลาย ! พวกภิกษุบริษัทในกรณีนี้ สุดตันตะเหล่าใด ที่กวีแต่งขึ้นใหม่เป็นคำร้อง กรองประเภทพยานกลอน มีอักษรสละสลวย มีพยัญชนะอันวิจิตร เป็นเรื่องนอกแนว เป็นคำกล่าว ของสาวก เมื่อมีผู้นำสุดตันตะเหล่านั้้นมากล่าวอยู่ เธอจกไม่ฟังด้วยดี ไม่เงียหูฟัง ไม่ตั้งจิตเพื่อจะรู้ ทั่วถึง และจกไม่สำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน

ภิกษุทั้งหลาย ! ส่วนสุดตันตะเหล่าใด ที่เป็นคำของตถาคต เป็นข้อความลึก มี ความหมายซึ่ง เป็นชั้นโลกุตระ ว่าเฉพาะด้วยเรื่องสุญญตา เมื่อมีผู้นำสุดตันตะเหล่านั้้นมากล่าวอยู่ เธอจกฟังด้วยดี ย่อมเงียหูฟัง ย่อมตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และย่อมสำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่า เรียน จึงพากันเล่าเรียน ไต่ถาม ทวนถามแก่กันและกันอยู่ว่า “ข้อนี้เป็นอย่างไร มีความหมายกัันย” ดังนี้ ด้วยการทำดังนี้ เธอย่อมเปิดธรรมที่ถูกปิดไว้ได้ ธรรมที่ยังไม่ปรากฏ เธอก็ทำให้ปรากฏได้ ความ สงสัยในธรรมหลายประการที่น่าสงสัย เธอก็บรรเทาได้

ภิกษุทั้งหลาย ! บริษัทชื่อ อุกกาจิตวินิตา ปรินา โน ปฏิปจฉาวินิตา เป็นอย่างไรเล่า ?

ภิกษุทั้งหลาย ! ในกรณีนี้คือ ภิกษุทั้งหลายในบริษัทใด เมื่อสุดตันตะทั้งหลาย อันเป็น ตถาคตภาษิต (ตถาคตภาษิตา) อันลึกซึ้ง (คมภีรา) มีอรรถอันลึกซึ้ง (คมภีรตถา) เป็นชั้นโลกุตระ (โลกุตระ) ประกอบด้วยเรื่องสุญญตา (สุญญตปฏิสยุตตา) อันบุคคลนำมากล่าวอยู่ ก็ฟังด้วยดี เงียหู ฟัง เข้าไปตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และสำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน

ส่วนสุดตันตะเหล่าใด ที่กวีแต่งขึ้นใหม่เป็นคำร้องกลองประเภทพยานกลอน มีอักษร สละสลวย มีพยัญชนะอันวิจิตร เป็นเรื่องนอกแนว เป็นคำกล่าวของสาวก เมื่อมีผู้นำสุดตันตะเหล่านั้้น มากล่าวอยู่ พวกเธอย่อมไม่ฟังด้วยดี ไม่เงียหูฟัง ไม่ตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และไม่สำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตน ควรศึกษาเล่าเรียน พวกเธอเล่าเรียนธรรมอันกวีแต่งขึ้นใหม่นั้นแล้วก็ไม่สอบถามซึ่งกันและกัน ไม่ทำ ให้เปิดเผยแจ่มแจ้งออกมาว่าข้อนี้พยัญชนะเป็นอย่างไร อรรถเป็นอย่างไร ดังนี้ เธอเหล่านั้้น เปิดเผย ที่ยังเปิดเผยไม่ได้ ไม่หายของที่คว่าอยู่ให้หายขึ้นได้ ไม่บรรเทาในความสงสัยในธรรมทั้งหลายอัน เป็นที่ตั้งแห่งความสงสัยมีอย่างต่าง ๆ ได้

ภิกษุทั้งหลาย ! นี้เราเรียกว่า อุกกาจิตวินิตา ปรีสาโน ปฏิปจฉาวินิตา

ภิกษุทั้งหลาย ! บริษัทชื่อ ปฏิปจฉาวินิตา ปรีสา โน อุกกาจิตวินิตา เป็นอย่างไรเล่า ?

ภิกษุทั้งหลาย ! ในกรณีนี้คือ ภิกษุทั้งหลายในบริษัทใด เมื่อสุดต้นตะทั้งหลายที่กวีแต่งขึ้นใหม่ เป็นคำร้อยกลองประเภทกาพย์กลอนมีอักษรสละสลวย มีพยัญชนะอันวิจิตร เป็นเรื่องนอกแนวเป็นคำกล่าวของสาวกอันบุคคลนามกล่าวอยู่ ก็ไม่ฟังด้วยดี ไม่เงี่ยหูฟัง ไม่เข้าไปตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และไม่สำคัญว่าเป็นสิ่งที่ควรศึกษาเล่าเรียน ส่วน สุดต้นตะเหล่าใด อันเป็นคำตถาคตภาษิต อันลึกซึ้ง มีอรรถอันลึกซึ้ง เป็นโลกุตตระ ประกอบด้วยเรื่องสุญญตา เมื่อมีผู้นำสุดต้นตะเหล่านั้นมากล่าวอยู่ พวกเธอย่อมฟังด้วยดี ย่อมเงี่ยหูฟัง ย่อมเข้าไปตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และย่อมสำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน พวกเธอเล่าเรียนธรรมที่เป็นตถาคตภาษิตนั้นแล้วก็สอบถามซึ่งกันและกัน ทำให้เผยแจ่มแจ้งออกมาว่า ข้อนี้พยัญชนะเป็นอย่างไร อรรถเป็นอย่างไร ดังนี้ เธอเหล่านั้น ย่อมเปิดเผยสิ่งที่ยังไม่เปิดเผยได้ หงายของที่คว่ำอยู่ให้หงายขึ้นได้บรรเทาความสงสัยในธรรมทั้งหลายอันเป็นที่ตั้งแห่งความสงสัยมีอย่างต่าง ๆ ได้

ภิกษุทั้งหลาย ! นี้เราเรียกว่า ปฏิปจฉาวินิตา ปรีสา โน อุกกาจิตวินิตา

ภิกษุทั้งหลาย ! เหล่านี้แลบริษัท 2 จำพวกนั้น ภิกษุทั้งหลาย ! บริษัทที่เลิศในบรรดาบริษัททั้งสองพวกนั้น คือ บริษัทปฏิปจฉาวินิตา ปรีสา โน อุกกาจิตวินิตา (บริษัทที่อาศัยการสอบสวนทบทวนกันเอาเองเป็นเครื่องนำไป: ไม่อาศัยความเชื่อจากบุคคลภายนอกเป็นเครื่องนำไป) แล (ทุก. อ. 20/91/292.)

6. พระองค์ทรงห้ามบัญญัติเพิ่มหรือตัดทอนสิ่งที่บัญญัติไว้

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุทั้งหลาย จักไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่เคยบัญญัติ จักไม่เพิกถอนสิ่งที่เคยบัญญัติเอาไว้แล้ว จักสมทานศึกษาในสาขาบทที่บัญญัติไว้แล้วอย่างเคร่งครัด อยู่เพียงใด ความเจริญก็เป็นสิ่งที่ภิกษุทั้งหลายหวังได้ไม่มีความเสื่อมเลยอยู่เพียงนั้น (มหา. ที. 10/90/70.)

7. พระองค์ทรงให้สำนึกเสมอว่าตนเองเป็นเพียงผู้เดินตามพระองค์เท่านั้น ถึงแม้จะเป็นอรหันต์ผู้เลิศทางปัญญาก็ตาม

ภิกษุทั้งหลาย ! ตถาคตผู้อรหันตสัมมาสัมพุทธะ ได้ทำมรรคที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น ได้ทำมรรคที่ยังไม่มีคนรู้ให้มีคนรู้ ได้ทำมรรคที่ยังไม่มีใครกล่าวให้เป็นมรรคที่กล่าวกันแล้ว ตถาคตเป็นผู้รู้มรรค (มคคณฺณ) เป็นผู้รู้แจ้งมรรค (มคควิฑู) เป็นผู้ฉลาดในมรรค (มคคานุกา) เป็นผู้รู้ตามมาในภายหลัง

ภิกษุทั้งหลาย ! นี้แล เป็นความผิดแผกแตกต่างกัน เป็นความมุ่งหมายที่แตกต่างกัน เป็นเครื่องกระทำให้แตกต่างกัน ระหว่างคฤหัสถ์ผู้รหัดสัมมาสัมพุทธกับภิกษุในปัญญาวิมุตติ (ขนธ. ส. 17/82/126.)

8. พระองค์ทรงตรัสไว้ว่าให้ทรงจำบทและพยัญชนะและคำอธิบายอย่างถูกต้องพร้อม ขยันถ่ายทอดบอกสอนกันต่อไป

ภิกษุทั้งหลาย ! พวกภิกษุในธรรมวินัยนี้ เล่าเรียนพระสูตรอันถือกันมาถูก ด้วยบท พยัญชนะที่ใช้กันถูก ความหมายแห่งบทพยัญชนะที่ใช้กันมาก็ถูก ย่อมมีนัยอันถูกต้องเช่นนั้น

ภิกษุทั้งหลาย ! นี่เป็นมูลกรณีหนึ่ง ซึ่งทำให้พระสัทธรรมตั้งอยู่ได้ไม่เลอะเลือนจนเสื่อม สูญไป.....

ภิกษุทั้งหลาย ! พวกภิกษุเหล่าใดเป็นพหุสูตร คล่องแคล่ว ในหลักพุทธวจน ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา (แม่บท) พวกภิกษุเหล่านั้น เอาใจใส่ บอกสอน เนื้อความแห่งสูตรทั้งหลายแก่ คนอื่น ๆ เมื่อท่านเหล่านั้นล่วงลับไป พระสูตรทั้งหลายก็ไม่ขาดถูกเป็นมูลราก (อาจารย์) มีอาศัยสืบ กันไป

ภิกษุทั้งหลาย ! นี่เป็นมูลกรณีที่สาม ซึ่งทำให้พระสัทธรรมตั้งอยู่ได้ไม่เลอะเลือนจนเสื่อม สูญไป.....

หมายเหตุ ในที่นี้ยกมา 2 นัยยะ จาก 4 นัยยะ ของมูลเหตุ 4 ประการที่ทำให้พระ สัทธรรมตั้งอยู่ได้ไม่เลอะเลือนจนเสื่อมสูญไป..... (จตุกก. อ. 21/179/160.)

9. พระองค์ทรงบอกวิธีแก้ไขความผิดเพี้ยนในคำสอนของพระองค์ไว้

9.1 (หากมี) ภิกษุในธรรมวินัยนี้กล่าวอย่างนี้ว่า ผู้มีอายุ! ข้าพเจ้าได้สดับรับมา เฉพาะพระพักตร์ของผู้มีพระภาคเจ้า ว่า “นี่เป็นธรรม นี่เป็นวินัย นี่เป็นคำสอนของพระศาสดา...”

9.2 (หากมี) ภิกษุในธรรมวินัยนี้กล่าวอย่างนี้ว่า ในอาวาสชื่อโน้นมีสงฆ์อยู่พร้อม ด้วยพระเถระ พร้อมด้วยปาติโมกข์ ข้าพเจ้าได้สดับมาเฉพาะหน้าพระสงฆ์นั้น ว่า “นี่เป็นธรรม นี่ เป็นวินัย นี่เป็นคำสอนของพระศาสดา...”

9.3 (หากมี) ภิกษุในธรรมวินัยนี้กล่าวอย่างนี้ว่า ในอาวาสชื่อโน้นมีภิกษุผู้เป็นเถระ อยู่จำนวนมาก เป็นพหุสูตร เรียนคัมภีร์ ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา ข้าพเจ้าได้สดับมาเฉพาะ หน้าพระเถระเหล่านั้น ว่า “นี่เป็นธรรม นี่เป็นวินัย นี่เป็นคำสอนของพระศาสดา...”

9.4 (หากมี) ภิกษุในธรรมวินัยนี้กล่าวอย่างนี้ว่า ในอาวาสชื่อโน้นมีภิกษุผู้เป็นเถระ อยู่รูปหนึ่ง เป็นพหุสูตร เรียนคัมภีร์ ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา ข้าพเจ้าได้สดับมาเฉพาะหน้า พระเถระรูปนั้น ว่า “นี่เป็นธรรม นี่เป็นวินัย นี่เป็นคำสอนของพระศาสดา...”

เธอทั้งหลายฟังไม่ฟังชมเชย ยังไม่ฟังคัดค้านคำกล่าวของผู้นั้น ฟังเรียนบทและพยัญชนะเหล่านั้นในดี แล้วฟังสอบสวนลงในพระสูตร เทียบเคียงดูในพระธรรม พระวินัย

ถ้าบทและพยัญชนะเหล่านั้น สอบลงในพระสูตรก็ไม่ได้ เทียบเข้าในพระวินัยก็ไม่ได้ ฟังสันนิษฐานว่า “นี่ไม่ใช่พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้นแน่นอน และภิกษุนั้นรับมาผิด” เธอทั้งหลาย ฟังทั้งคำนั้นเสีย

ถ้าบทและพยัญชนะเหล่านั้น สอบลงในพระสูตรก็ได้ เทียบเข้าในพระวินัยก็ได้ ฟังลงสันนิษฐานว่า “นี่เป็นพระดำรัส ของพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้นแน่นอน และ ภิกษุนั้นรับมาด้วยดี” เธอทั้งหลายฟังจำหาเปเตส...นี้ไว้ (มหาท. ที. 10/144/113-6.)

10. พระองค์ทรงตรัสแก่พระอานนท์ ให้ใช้ธรรมวินัยที่พระองค์ทรงตรัสไว้เป็นศาสดาแทนต่อไป

อานนท์ ! ความคิดอาจมีแก่พวกเธออย่างนี้ว่า “ธรรมวินัยของพวกเธอมีพระศาสดาล่วงลับไปเสียแล้ว พวกเราไม่มีพระศาสดา” ดังนี้

อานนท์ ! ในการบัดนี้ก็ดี ในการล่วงไปแห่งเราก็คดี ใครก็ตาม จะต้องมิตนเป็นประทีป มีตนเป็นสรณะ มีธรรมเป็นประทีป มีธรรมเป็นสรณะ เป็นอยู่

อานนท์ ! ภิกษุพวกใด เป็นผู้ใคร่ในสิกขา ภิกษุพวกนั้นจักเป็นผู้อยู่ในสถานะอันเลิศที่สุดแล

อานนท์ ! ความขาดสูญแห่งกัลยาณวัตรนี้ มีในยุคแห่งบุรุษใด บุรุษนั้นชื่อว่าเป็นบุรุษคนสุดท้ายแห่งบุรุษทั้งหลาย..... เราขอกล่าวย้ำกับเธอว่า “เธอทั้งหลายอย่าเป็นบุรุษพวกสุดท้ายของเราเลย” (มหา. ที. 10/178/141.), (มหาวาร. ส. 19/217/740.), (ม. ม. 13/427/463.)

สืบเนื่องมาจากวิวัฒนาการของโลกมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด ความรู้ดี-รู้ชั่ว และการรับผิดชอบต่อสังคม ของคนในสังคมค่อนข้างมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ ศาสนาจึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวที่สำคัญในการปลูกจิตสำนึกของคนในสังคมให้มีจิตใต้สำนึกที่ดีงาม มีการกระทำที่เป็นกุศลกรรม รวมทั้งพระพุทธศาสนาที่มีคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้ทรงแสดงไว้ดีแล้ว มีความถูกต้องตรงจริง และไม่จำกัดเวลา แม้จะล่วงเลยมา 2500 กว่าปี หลังจากที่ยังองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงดับขัน ประินิพพาน พระองค์ทรงตรัสไว้ว่า “...ในการล่วงไปแห่งเราก็คดี ใครก็ตาม จะต้องมิตนเป็นประทีป มีตนเป็นสรณะ มีธรรมเป็นประทีป มีธรรมเป็นสรณะ” นั่นคือพระองค์ทรงบอกให้เราตั้งมั่นอยู่ในธรรมวินัยของพระองค์ด้วยตัวของเราเอง และถือพระสัทธรรมเป็นสรณะ แต่ด้วยความล่วงไปขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ย่อมทำให้พุทธบริษัทขาดที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ต่างพากันไปยึดถือแนวทาง

ในการปฏิบัติของสมพาทรม์เหล่าอื่นเพื่อความอยู่รอด (สิทธารถ ศรีโคตร, 2554) จึงทำให้คำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีความอันตรายเกินไป นอกจากนี้ยังมีการตั้งสำนักต่าง ๆ อีกมากมาย โดยอ้างอิงหรือพาดพิงถึงคำสอนของพระองค์ เพื่อให้มีคนเข้าไปนับถือและเป็นบริวารของตน โดยแท้จริงแล้วสำนักต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ได้ใช้คำสอนจากพระโอษฐ์ หรือพุทธวจน ในการสืบทอดบอกสอนเลย ถึงเวลาแล้วที่พุทธบริษัทต้องเข้ามาศึกษาพุทธวจน นำไปสู่การปฏิบัติตามแนวทางที่พระองค์ทรงตรัสไว้ เพื่อความถูกต้องและนำไปให้พุทธบริษัททั้งหลายได้เดินตามทางตามคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง จนบรรลุมรรคผลนิพพานในอนาคตกาลเบื้องหน้า

สรุปผล

พุทธวจน คือ คำสอนที่ออกมาจากพระโอษฐ์ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยตรง เนื่องจากพระองค์สามารถกำหนดสมาธิในการพูดได้ทุกครั้งจึงทำให้คำสอนของพระองค์ไม่มีคำผิด และถ้อยคำของพระองค์สอดคล้องไม่ขัดแย้งกันเป็นประการอื่นเลย ตลอดราตรีที่ตรัสรู้จนถึงราตรีที่พระองค์ปรินิพพาน คำสอนของพระศาสดาของเรานั้นถูกต้องที่สุด ดีที่สุด และประเสริฐที่สุด ดังนั้นพุทธบริษัททุกคนต้องหันกลับมาศึกษาคำของพระศาสดา เชื่อจริงเชื่อมั่นว่าการที่เราได้ศึกษา ได้ฟัง ได้ยิน ได้อ่าน คำของพระศาสดานั้นเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุด พุทธบริษัทจึงต้องบอกสอนคำที่เป็น “พุทธวจน” เพื่อให้ชาวพุทธได้ศึกษา ประพฤติและปฏิบัติได้ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และถ่ายทอดพระพุทธศาสนาที่ถูกต้องสืบไป เพื่อป้องกันความอันตรายของพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สิทธารถ ศรีโคตร. (2554). *การศึกษาคตินิพจน์อันตรายในในประเทศไทยจากหลักฐานทางโบราณคดี ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19-21*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโบราณคดี สมัยประวัติศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.